

Ασθένειες και παράσιτα της πατάτας

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 20.08.2020 Број: 8/2020

Οι πατάτες είναι από τις πιο διαδεδομένες αγροτικές καλλιέργειες. Η υψηλή βιολογική τους αξία και η ευρεία χρήση τους ως τροφή, ζωοτροφή και πρώτη ύλη για τη βιομηχανία καθορίζουν τη σημαντική θέση τους στη φυτική παραγωγή. Στη Βουλγαρία, έχουν μεγάλη σημασία για τις υπο-ορεινές και ορεινές περιοχές της χώρας, όπου η παραγωγή πατάτας αποτελεί το κύριο μέσο διαβίωσης για ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Οι αποδόσεις, ωστόσο, είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Οι λόγοι για αυτό είναι αρκετοί – η ασυμφωνία μεταξύ των βιολογικών απαιτήσεων της καλλιέργειας και των εδαφικών και κλιματικών συνθηκών στο μεγαλύτερο μέρος των περιοχών· η μη τήρηση βασικών στοιχείων της τεχνολογίας καλλιέργειας· η χρήση χαμηλής ποιότητας σποροπατάτας και, όχι λιγότερο σημαντικό, το υψηλό επίπεδο πίεσης λοίμωξης στη χώρα. Οι πατάτες προσβάλλονται από έναν σημαντικό αριθμό ασθενειών και εντόμων.

Έντομα

Οι πατάτες προσβάλλονται από αρκετά σημαντικά έντομα μεγάλης οικονομικής σημασίας. Προκαλούν άμεση ζημιά στα φυτά και τους κόνδουλους και έμμεση ζημιά ως φορείς ιογενών ασθενειών. Τα πιο σημαντικά είναι: Κολοράδο (*Leptinotarsa decemlineata*) – προκαλεί άμεση ζημιά τρώγοντας τα φύλλα· αφίδες – πολλά είδη αφίδων προσβάλλουν τις πατάτες, αλλά τα πιο διαδεδομένα και οικονομικά σημαντικά είναι η πράσινη αφίδα του ροδακίνου (*Myzus persicae*), η αφίδα της πατάτας-κράμα (*Aphis nasturtii*) και η αφίδα της πατάτας (*Macrosiphum euphorbiae*). Εκτός από την άμεση ζημιά, οι αφίδες προκαλούν και έμμεση ζημιά. Είναι φορείς ιογενών ασθενειών της πατάτας. Ένα άλλο έντομο αυξανόμενης οικονομικής σημασίας είναι ο σκώρος της πατάτας (*Phthorimea operculella*). Ο έλεγχος αυτού του εντόμου είναι δύσκολος λόγω του κρυφού τρόπου ζωής των προνυμφών και του υψηλού αναπαραγωγικού του δυναμικού. Τα ακόλουθα έντομα βλάπτουν τους κόνδουλους της πατάτας: σκουληκόσκωρες (οικ. *Elateridae*)· γρυλοτάπη (*Grylotalpa grylotalpa*)· νηματώδεις κύστες της πατάτας (*Globodera rostochiensis* και *G. pallida*)· νηματώδεις με γάλλους στις ρίζες (*Meloidogyne hapla*, *M. arenaria*, *M. incognita* και *M. javanica*).

Ασθένειες

Οι ιογενείς και μυκητιακές ασθένειες έχουν μεγάλη οικονομική σημασία. Μερικές από αυτές μπορούν να ελεγχθούν χημικά, ενώ η πρόληψη άλλων απαιτεί τη τήρηση συγκεκριμένων φυτοϋγειονομικών και αγροτεχνικών απαιτήσεων που συμβάλλουν στην προστασία της καλλιέργειας και στην επίτευξη υψηλών αποδόσεων. Οι ιογενείς ασθένειες έχουν μεγάλη οικονομική σημασία στην καλλιέργεια πατάτας, ειδικά στη σποροπαραγωγή. Προκαλούν σοβαρές ζημιές στις καλλιέργειες πατάτας και είναι ο λόγος για τον εκφυλισμό του σποροϋλικού υλικού. Πολλές από αυτές μεταδίδονται από αφίδες, επομένως η παρουσία ακόμη και ενός μόνο μολυσμένου κονδύλου σε μια σποροκαλλιέργεια είναι αρκετή για να μολυνθεί η καλλιέργεια με ιό. Οι κύριοι ιοί που βλάπτουν τις πατάτες είναι: Ιός X της πατάτας – PVX (κοινό ψευδάργυρο της πατάτας)· Ιός Y της πατάτας – PVY (νόσος του ιού y)· Ιός της ελιδοτύλιξης της πατάτας – PLRV (ελιδοτύλιξη)· Ιός A της πατάτας – PVA (ιός A της πατάτας)· Ιός M της πατάτας – PVM (ιός M της πατάτας)· Ιός S της πατάτας – PVS (ιός S της πατάτας). Εκτός από αυτούς που αναφέρονται, υπάρχουν δεκάδες άλλοι ιοί που βλάπτουν τις πατάτες. Υπό τις συνθήκες της χώρας μας, δεν είναι όλοι οικονομικά σημαντικοί. Οι μυκητιακές ασθένειες καταλαμβάνουν τη δεύτερη θέση σε οικονομική σημασία. Όσον αφορά τη βλαπτικότητα, μερικές από αυτές ξεπερνούν τις ιογενείς ασθένειες. Οι κύριες ασθένειες που προκαλούνται από μυκητοπαθογόνους που βλάπτουν τις πατάτες είναι: οψιμότητα της πατάτας (*Phytophthora infestans*)· πρώιμη οψιμότητα (*Alternaria porri* f.sp.*solani*)· κοινή τράχωση (*Streptomyces scabies*)· αλευρώδης τράχωση (*Spongospora subterranea*)· γάγγραινα (*rhoma*) (*Phoma exiqua* var. *foveata*). Οι αναφερόμενες ασθένειες προκαλούν ζημιά κατά τη διάρκεια της περιόδου βλάστησης. Οι μυκητιακές ασθένειες που αναπτύσσονται στις πατάτες κατά τη διάρκεια της αποθήκευσης είναι η ξηρή σήψη

Fusarium (*Fusarium coeruleum*) και η γάγγραινα (*phoma*) (*Phoma exiqua* var. *foveata*.) Βακτηριακές ασθένειες. Η μόνη βακτηριακή ασθένεια που έχει καταγραφεί στις πατάτες στη χώρα μας είναι η μαλακή σήψη των κονδύλων που προκαλείται από το *Erwinia carotovor*a. Προκαλεί ζημιά μόνο κατά τη διάρκεια της αποθήκευσης των κονδύλων.

Καραντινικές ασθένειες και έντομα

Οι ασθένειες της πατάτας που υπόκεινται σε παρακολούθηση και έλεγχο στη χώρα μας είναι το *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* – αιτιολογικός παράγοντας της σηπτικής σήψης του δακτυλίου· *Ralstonia solanacearum* – αιτιολογικός παράγοντας της βακτηριακής καφέ σήψης· *Synchytrium endobioticum* – αιτιολογικός παράγοντας της κονδυλώματος της πατάτας· *Potato Stolbur MLO* – stolbur· Ιός του κηλιδώδους μαρασμού της ντομάτας (TSWV) – κηλιδώδης μαρασμός ντομάτας· Βιροειδές της ατρακτοειδούς πατάτας – ατρακτοειδής πατάτα. Τα καραντινικά έντομα υπό παρατήρηση είναι ο γουατεμαλανός σκώρος της πατάτας *Scrobipalopsis solanivora* Povolny, φύλλοι της πατάτας – *Epitrix tuberis*, *Epitrix cucumeris*, *Epitrix similis*, *Epitrix subcrinita*, και οι νηματώδεις: νηματώδης με γάλλους στις ρίζες *Columbia* – *Meloidogyne chitwoodi* και *Meloidogyne fallax*· οι νηματώδεις κύστεις της πατάτας – *Globodera rostochiensis* – χρυσός νηματώδης κύστη της πατάτας· *Globodera pallida* – ωχρός νηματώδης κύστη της πατάτας και *Ditylenchus destructor* – νηματώδης κονδύλου πατάτας.